

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 873.

CHICAGO, ILL., 5. JUNIJA (June 5), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2364.

KAOS V GIBANJU AMERIŠKIH PROGRESIVCEV.

Rojstva in umiranja "tretjih" strank.

Ko se je leta 1920 ustanovila na konvenciji raznih progresivnih frakcij v Chicagi farmarska delavska stranka, je dejal Eugene Victor Debs, takrat še jetnik v Atlantí, da je to stranka ene volilne kampanje, ki ne bo živela do druge. Njegovo prerokovanje se je uresničilo. National Farmer-Labor Party, ki so jo ustanovili John Fitzpatrick, Robert M. Buck, Jay G. Brown in drugi unijski voditelji-ter politiki raznih progresivnih skupin, je danes v popolnem razsulu. Ta stranka nima niti toliko moči več, da bi mogla imeti svojo konvencijo. Njeni vodilni funkcionarji so odstopili in se večinoma pridružili Gompersovi taktiki "nagrajevanja prijateljev in kaznovanja sovražnikov".

Farmarske-delavske stranke še obstoje, ki pa so brez vsake medsebojne zveze. Čim bolj se združujejo, toliko bolj se oddaljujejo druga od druge. Edina, ki kaj šteje, je minnesotska farmarska-delavska stranka, ki pa jo že razjedajo notranji spori. Njena organizacija je zelo rahla.

Meseca julija prošlo leto je imela National Farmer-Labor Party v Chicagi svojo konvencijo, na katero so bile povabljene tudi unije in razne delavske politične skupine. Socialistična stranka ima preveč izkušenj za seboj, da bi se odzvala vsakemu apelu. Toda Workers' Party je nagnala na tisto konvencijo par sto delegatov, ki so se polastili kontrole, vzeli stranki, ki je sklicala konvencijo, ime in mu dodali še besedo "federativna". Izmed večjih unij je imela na čikaški konvenciji svoje opazovalce samo Amalgamated Clothing Workers. Na konvenciji slednje, ki se je vršila pred kratkim, je dejal njen predsednik, kako prav je imela unija, da se ni pridružila "federativni" stranki". Komunistom so to ni dopadlo, ampak dejstva, da je "združena" stranka še bolj razdružila delavstvo, niso mogli zanikati.

"Proletarec" je prinesel o julijski konvenciji farmarske-delavske stranke obširna poročila. Konstatiral je, da ni federativna stranka nič drugega kakor takozvana Workers' Party pod drugim imenom. Ves dirindaj, ki je vladal na

konvenciji, je bil vprizorjen za slepilo. Kdor je mogel gledati globokeje v situacijo, mu je moralo biti jasno, da je čikaška združevalna konvencija zelo oddaljena od združevalnega dela. Nam je bilo to jasno. Vodstvu soc. stranke in socialističnemu časopisju tudi. So pa ljudje, kateri vidijo in slišijo samo *noise*, in ti so res verjeli, da je pomenila ta konvencija "zgodovinski dogodek".

"Federativna" stranka je po tem neuspehu iskala novih priložnosti. Dobila jo je v Minnesoti. Dne 17. junija se ima vršiti v St. Paulu nova združevalna konvencija. V pripravljalnem odboru so zastopane minnesotska farmarska-delavska stranka, "federativna" stranka, odbor osemindesetih in razne druge delavske in farmarske skupine. Namen sklicateljev je ustanoviti stranko progresivnih delavcev in farmarjev ter nominirati predsedniškega in podpredsedniškega kandidata. Najidealnejši kandidat jim je senator Robert M. La Follette iz Wisconsin. Eksekutiva Workers' Party je pred par meseci podala izjavo, da je pripravljena podpirati njegovo kandidaturo na šentpavelski konvenciji in sodelovati v kampanji za njegovo izvolitev.

Dne 28. maja pa je bila objavljena v ameriškem časopisju La Follettova izjava, s katero se je izrekel proti šentpavelski konvenciji. V nji graja sklicatelje, ker so vzeli tudi komuniste pod svoje okrilje. Citiral je nekaj izjav komunističnih voditeljev in kominterne, s katerimi dokazuje, da komunistom ni za sodelovanje, ampak za razbijanje solidarnosti delavcev in farmarjev. Nadalje povdarja, da je komunistično gibanje v Ameriki plašč, pod katerim se skrivajo agentje provokatorji v službi reacionarjev za rušenje delavskega gibanja. On ne trdi, da so vsi takozvani komunisti agentje provokatorji, ampak taktika, ki jo zastopajo, daje reakciji priložnosti za cepitev delavskih vrst.

Šentpavelska konvencija je računala na pomoč La Folletta. Bila bi njegova konvencija. Nekateri sklicatelji so po objavi La Follettovega

pisma izjavili, da bodo komunisti le neznatna frakcija na konvenciji, kajti njihova stranka šteje sedaj komaj nekaj nad deset tisoč članov, med katerimi jih ima samo štiri tisoč volilno pravico. Kljub temu so nekatere organizacije odpovedale udeležbo. Največji udarec jim je zadel La Follette z izjavo, da šentpavelska konvencija ne bo zastopala mase progresivnih farmarjev in delavcev, ampak le male strujice ter kopo delegatov od strani komunistov, ki ne bodo zastopali nikogar razun sebe.

Če bi La Follette hotel, bi šel na konvencijo v St. Paul, pozval vse napredne farmerske organizacije in unije, naj se je udeleže in s pomočjo teh bi iz konvencije izključil kogar bi hotel. Toda sklicateljem ni mogel odpustiti "usodne" napake in tako je udaril po njih — udaril tako kakor niso pričakovali.

Tako je šentpavelska konvencija stopila da-leč v ozadje in časopisje se je pričelo zanimati za konvencijo Konference za progresivno politično akcijo, ki se bo vršila dne 4. julija v Clevelandu. Priprave za to se ne vrše s takim šumom kakor so se vršile do objave La Follettove izjave za šentpavelsko konvencijo. Toda clevelandška konvencija bo mnogo bolj reprezentativna. Na nji bo zastopanih toliko različnih nazorov — od najradikalnejših do najkonservativnejših, da je danes še težko reči, kakšen bo njen rezultat. Zelo dvomljivo je, da bi se že na tej konvenciji izrekla za samostojno politično stranko, dasi je struja, ki hoče slediti delavskemu gibanju v Angliji, jako močna. Veliko bolj mogoče je, da bo posegla v predsedniške volitve za neodvisnim kandidatom, ki bo v tem slučaju Robert M. La Follette, seveda ako bo kandidaturo sprejel. Istotako pa se lahko z gotovostjo trdi, da vodi taktika Konference za progresivno politično akcijo v samostojno ameriško delavsko stranko, ki bo kopirana po angleškem modelu.

Socialistična stranka je članica Konference za progresivno politično akcijo. Njeni predstavniki delujejo brez posebnega šuma v Konferenci za razpoloženje, ki bi dovedlo do deklaracije politične neodvisnosti. Morris Hillquit, vodilni zagovornik takega sodelovanja, smatra, da je socialistična stranka napravila enega najboljših strateških korakov, ker se je pridružila Konferenci. Ona ostane kot stranka v vsakem slučaju. Volilne kampanje se udeleži v vsakem slučaju. Toda njeni uspehi bodo v doglednem času veliko večji, ako ostane aktivna v Konferenci, iz katere ne more slediti nič drugega kakor stranka ameriškega delavstva, iz katere se bo razvila enaka sila kakor je angleška delavska stranka.

Ameriško delavstvo v resnici dozoreva za samostojno politično akcijo. Toda politične šole mu manjka. To pomanjkanje je največji vzrok za kaos, ki vlada v agitaciji za "tretjo",

oziroma razne "tretje" stranke. Predno se situacija razčisti, bo vzelo čas.

Socialisti nimamo vzroka, da bi se pritoževali. Razne dosedanje "tretje" stranke, ki so se ustanovile brez nas, so razpadle. Mi smo ostali. Naše časopisje se širi. V raznih državah, v katerih l. 1920 nismo imeli svojih kandidatov, jih bomo letos imeli. Število našega članstva se veča. Kar v teh važnih časih potrebujemo, je treznost in prevdarnost. Varovati se moramo korakov, ki bi bili socialističnemu gibanju škodljivi. Do sedaj je naša stranka srečno prestala vse krize in v taktiki ni delala takih napač, ki bi bile zanjo pogubne. Njena zgodovina je to dokazalo. Mi zaupamo naši stranki.

***

Umor za zabavo v visoki družbi.

Velika mesta imajo takozvane ekskluzivne distrikte, v katerih živi bogataška gospoda. Eden takih izbranih okrajev je tudi Hyde Park na južni strani Chicage, v katerem živi židovska milijonarska gospoda. Vsakdo lahko stanuje v *ghetto*, toda ne v Hyde Parku. V "ekskluzivnih distriktih" stanuje aristokracija — ameriško denarno plemstvo. V getah stanuje "drhal", ki meče iz sebe razun druge nesnage tudi zločince, katerih v izbranih krajih ni, ako jih nihče ne najde.

V Hyde Parku žive med drugimi tudi familije Loeb, Leopold in Franks, vse prominentne in premožne.

Štirinajstletni Robert, sinček družine Franks, je dne 21. maja popoldne neznano kam izginil. Drugi dan je dobil Mr. Franks pismo, v katerem mu je bilo sporočeno, da je njegov sin ugrabljen, da pa se mu ne bo ničesar zgodilo, ako se bo oče držal navodil in plačal odkupnino v znesku \$10,000.

Naslednji dan zjutraj je neki delavec našel v jarku pod železniškim mostom v neobljudenem delu na južni strani Chicage nago truplo mladega dečka. Obvestil je policijo, ki je truplo odpeljala k bližnjemu pogrebniku. Oče ugrabljenega sina še ni sporočil dogodka javnosti, ker se je hotel držati "navodil". Truplo dečka je ležalo pri pogrebniku nepoznano. Novica pa se je izvedela, in eden sorodnikov družine Franks je bil pozvan, naj pride pogledati truplo. Bilo je podobno ugrabljenemu dečku. Prišli so še drugi sorodniki in ga spoznali. Dnevnikarji so poročali o najdbi s kričečimi naslovi. Ves policijski aparat je bil pognan na lov za morilci. Na stotine ljudi je bilo aretiranih, nekateri so vsled osumljenja in preganjanja zboleli in eden se je zastrupil in umrl. Krivcov pa niso našli.

Blizu kraja, kjer je bilo truplo vrženo v vodo, so našli očala, edina stvar, ki jo je imela policija kot ključ do razvozljanja tega brutalnega umora. Ampak očal je veliko in navidezno so druga drugim enaka. Pronašlo pa se je, da so to posebna očala, kakršnih se malo izdekuje. Iz utisnjene varnostne znamke je policija našla naslov okulista, ki je prodal očala. Pogledal jih je in izjavil, da jih je prodal on — komu, to pa je našel v knjigi. Devetnajstletni Nathan F. Leopold, dijak čikaške univerze, sin milijonarja, sosed familije umorjenega dečka, je bil lastnik očal.

Dne 30. maja je bil priveden v urad državnega pravdnika, ne kakor zločinec, ampak tako kot se spodobi za gospoda, ki izhaja iz veleugledne rodbine. Vse kar so hoteli izvedeti od njega je bilo, kako so prišla njegova očala na prostor, kjer je bilo vrženo truplo umorjenega Roberta v vodo. Pa je pojasnil, da ga študije večkrat priženejo na prosto in ob eni takih prilik so mu morala očala pasti na tla. Pojasnil je, s kom in kje je bil tisti čas, ko je bil Robert ugrabljen, in za pričo je pozval osemnajstletnega Richarda Loeba, ki ga je državni pravdnik takoj nato zaslišal. Povedala sta, da sta bila z Leopoldovim avtomobilom vse popoldne v sredo 21. maja zunaj in se vozila po parkih ter lovila dekleta. Detektivi so vprašali šoferja družine Leopold, ako se je mladi Nathan v sredo popoldne res vozil s svojo karo, šofer pa je odgovoril, da je bil avto ves dan v garaži. Njegova žena je sumila, da najbrž ne bo nekaj prav, pa je začela zanikavati moževo trditev, toda bilo je že prepozno. Ko so fantoma povedali, kaj je dejal šofer, sta bila izgubljena. Po dolgem izpraševanju sta proti jutru dne 31. maja priznala umor in ga opisala v vseh podrobnostih.

Umor sta planirala že več mesecev. Za žrtve sta si izbrala otroke treh prominentnih rodbin v Hyde Parku, s katerimi sta bila osebno znana in v prijateljskem razmerju. Vsakega ugrabljenega otroka sta nameravala takoj umoriti in potem tirjati odkupnino. Izdelala sta načrte za izbrisanje vsakega sledu po umoru. Tako bi živeli stariši v prepričanju, da so otroci živi. Mr. Franks bi še danes verjel, da njegov sin živi, ako bi truplo ne bilo najdeno že nekaj ur po umoru.

Prvi jima je prišel pod roke mali Robert Franks. Povabila sta ga v avto, ga ubila, mu polila obraz z acidom, ga slekla, odpeljala na samotni kraj in ga vrgla v vodo. Otrokovko obleko sta deloma zakopala, deloma zažgala. Pisalni stroj, na katerega sta napisala izsiljevalno pismo, sta vrgla v jezero. Potem sta šla v restavracijo, se najedla in napila, nato pa na ples.

Drugi dan sta pomagala policiji iskati krivce in se zgražala nad zločinci. V družbi razposajene mladine pa sta se norčevala iz tragedije.

Oba morilca sta na glasu kot ena najbolj nadarjenih dijakov čikaške univerze. Oba sta bila "prominentna" v visoki družbi. Vsega, kar se more kupiti z denarjem, sta imela v izobilju. Dela in borbe za obstanek nista poznala. Idealov nista imela. Čas sta zapravljala s študiranjem in orgijami. Razuzdano življenje ju je pokopalo.

Sedaj je v teku legalni boj. Familije, iz katerih izhajata morilca ne bodo štedile s sredstvi. Obe skupaj imati nad petnajst milijonov dolarjev premoženja. Dnevnik, ne samo v Chicagi ampak po vseh Zedinjenih državah, bodo imeli obilo gradiva o senzacionalni obravnavi.

Ko bi bila morilca recimo dva revna žida, Italijana ali pa magari Amerikanca, bi justica delala z mrzlično naglico. V nekaj dneh bi že visela na vešalih. Tukaj bo stvar druga. Kopa najboljših advokatov se bo borila med seboj in obravnava se bo vlekla in vlekla, razun, ako se bo sodniku zdel zločin prevelik, pa bi obravnave ne pustila zavlačevati. Ampak to ni verjetno.

Clarence S. Darrow, ki je prevzel zagovornišvo, je pred dvema leti spisal knjigo, ki se peča s kriminologijo. V njej pravi, da se nihče ne rodi kot zločinec. Gotove okolščine, kot napačna vzgoja, sprijena družba, ekonomske razmere in podobne stvari so vzroki, ki privedejo človeka do zločinskih dejanj.

Mučno brezdelje in brezskrbnost tira otroke bogatašev najprvo v razuzdanost in korak naprej v degeneracijo. Dela ne poznajo ni ga ne znajo ceniti. Borba za obstanek jim je tuja. In tako mnogi propadejo, četudi se njihove karijere večinoma ne končajo tako kakor teh dveh mladeničev.

V tej družbi je mnogo gnilobe. Tudi vzroki, ki porajajo zločine, so v nji. Stotisoče kolon prostora bo porabljenega z opisovanjem te tragedije. La malo je listov, ki bi se drznili iti korak dalj — preiskovati vzroke, ki so odgovorni za zločine.

Z vislicami, električnimi stoli in plinskimi celicami se lahko ubije zločinca, toda šele potem, ko je zločin že storjen. Toda s temi sredstvi se ne more odpraviti vzrokov, ki so dovedli ljudi, da so postali zločinci. Bolezen je stokrat boljše preprečiti kakor jo zdraviti. Ampak bolezen se vsaj lahko zdravi, storjenih zločinov pa ni mogoče izbrisati.

Dokler bomo imeli sedanjo ekonomsko uredbo, bomo imeli v nji tudi korenine, ki pogajajo zločine. Če hočemo omejiti zločine, če hočemo napraviti iz ljudi človeška bitja, je treba predrugačiti ekonomsko uredbo — izrjaviti iz nje vsa socialna zla. To pa je naloga, ki jo zagovorniki sedanjega reda ne mislijo izvesti; in tudi če bi jo hoteli, bi jo ne mogli kajti glavni vzrok je obstoječi sistem, tega pa so pripravljeno braniti do skrajnosti. Nalogo ozdraviti družbo je evolucija dala socializmu.

ANGELO CERKVENIK:

MARIŠKA.

(Nadaljevanje.)

Čaj je stal na mizi. Dvignil je Dašo s postelje in jo posadil poleg sebe na klop, materi-ženi pa je velel, naj se vsede njemu nasproti. In zgodilo se je, kakor je zapovedal. Nista se dotaknili čaja, le on je jedel s slastjo.

Zunaj so rezgetali konji, domači, ruski glasovi, so se prepirali, preklinjali. Nekdo je pel gnusno pesem....

“Ah, te tvoje nožke oble,
Oble, oble, ah....
In te prsi, prsi bele, aaaj...
Bele da sesal bi mleko.... aaaj....
Mleko belo z njih....
Oh, Katjuša moja....
Moja Kati....
Aaaaj.....

Harmonika je pela poleg. Neizmerno žalostna melodija.... Čudovite melodije, žalostne, kakor živa smrt, so se breztelesno širile in prihajale so v hišo... Pijani glasovi. Bližje, bližje.... Nekdo je močno sunil v vrata, da so odprla na stežaj.

Bradat, dolg kozak je telebnil ravno pred vratmi na tla.

“Ivan, dušica, je jecljal s pijano-jokavim glasom, pa imaš zopet babo.... babo.... babo....”

Dvignil se je in ponavljal:

“Aaaaaj....
“Mleko belo z njih....

“Ivane, daj, zaplešimo.... vrag naj vzame te tvoje motne oči. Kaj imaš od tega? Daj, zaplešimo.” Poskušal je dvigniti nogo visoko, stopiti moško, a ni mogel. Udarjal je le s peto ob peto, z roko ob roko:

“Oj, devojka, devojčica,
“Pleši, skači, mri. —
“Oj Mariška, Mariščica,
“Pleši al' umri....
“Ooooj.....”

“Ven, pijanec,” je zarjal Ivan. Mariška in Daša sta jokali.

“Mamuša, kako strašni so ljudje, in kozaki tudi, mamuša!”

“Vsi so enaki, Dašica.”

In žal ji je bilo otroka, ki je doživelo spoznanje, predno je bilo potrebno, predno je sploh smelo spoznati. Zgodnje spoznanje je kakor sad cvetlice v zimi.... Je zločin.

“Kaj ven, je vpil bradati, zakaj.... imaš babo, he-he, tako babo! Je bila za Pivke*) dobra, bo tudi za nas!”

“Ven, stari!” Stopil je v kot in dvignil puško. Oni s harmoniko je urno povlekel iz kuhinje pijanega kozaka ter zaloputnil duri za seboj. Ivan pa je bil še bolj mrk nego prej.

“Žena, pij čaj!”

“Ne morem!”

“Moraš in hči tudi mora!”

Zgodilo se je, kakor je zapovedal.

“To je naša poslednja večerja, si je mislil, in spomnil se je, kako jo je iskal med begunci tam daleč ob Črnem morju, kjer so bili skoraj vsi, ki so pobegnili iz L. in okolice. Iskal je ženo in otroke, našel je žalost. Rekla je njegova sosedica: “Zahotelo se ji je avstrijskega belega kruha, in šla je, ker ni znala trpeti, ker ni ljubila svete Rusije, šla je nazaj.”

Molče je sedela družina. Daša je slonela na mizi in gledala je v mater, ki je bila tiha in spokojna. Čudno je bilo otroku in nepojmljivo, kajti mati je pripovedovala, da je oče lep, dober... Ti dolgi, umazani lasje, ta kosmati obraz, in oči, oči... in beseda njegova, kakor udarec sekire! Pogledala ga je in se hitro ozrla v stran.

“Ha, hči moja, ti se me bojiš, zakaj dekletce moje?”

Prijel jo je z obema rokama in je pritisnil njen obraz k svojemu, da je zakričala:

“Ne, ne, grdi človek, pustite me — mamuša, mamuša!!!”

Oče je ni izpustil.

“Žena, meni je mraz! Kuri, kuri!” A bilo je poleti, in bilo je vroče. Mariška je kurila, da se je dvigal plamen visoko, ko je odstranila obročke s štedilnika. Gorelo je, da se je pordečilo železo štedilnika. Vroče je bilo v majhni kuhinji... a ona je kurila, le kurila.

“Žena, sedaj se sleci. Videti hočem tvoje telo, videti hočem, če je še takšno, kakor je bilo tisto prvo noč. Ti, hčerka moja, pa pojdi spat, ker to ni za otroke.”

Položil jo je na posteljo, in deklica se je sama pokrila po glavi, ker ob spominu na golo telo svoje matere ji je strah stiskal kosti.

Mariška je kurila. Približal se ji je. Vzel je nož v roke. Oster nož je bil. Nosil ga je za pasom. Zasadil ga je za njen tilnik, z enim samim zamahom razrezal obleko, zgornjo in spodnjo, od vrata do peta. Potegnili je cunje z nje.

Kakor je bila njena roka strahzbujajoče tenka, tako je bilo tudi njeno telo brezmesno: zazdelo se mu je celo, da je zrasla, hipoma, v enem samem trenutku.

Obrnila se je k njemu. Opazil je, da ni imela več grudi.

“Končaj, hitro, hitro!”

“Pride,” je odgovoril in ogledoval jo je še celo dolgo minuto. Zarezal se je in strašni izraz njegovega obraza se je razširil na desno in levo, poteze so se poglobile in razširile, in oči

*) Pivke=psovka za Pruse.

so se udrle, da so bile podobne temnim luknjam v lobanjah mrtvih. Stala je ukovana in čakala je.

"Zakuri, je zakričal, še polen, polen, polen . . . !"

In dodala je še polen, še toliko, da se je štedilnik razkuril, kakor da bi gorel sam, ne pa les v njem.

Pogledal jo je še enkrat, potom pa jo je dvignil visoko v zrak.

"Mamuša, mamuša," je kriknila Daša, a predno je prišla do matere, je tresnil Ivan ž njo na štedilnik, da je obsedela ravno na odprtini, naslonjena s hrbtom na zid. Začvrčalo je glasno, kakor kadar izkipi voda in se razlije po rdeče razgretem štedilniku. Začvrčala je, da se je Daša onesvestila in padla vznak.

Ivan pa jo je pritiskal na rame, da se je udirala. Iz ognja se je dvignilo in zlezlo je v telo s strašno hitrostjo . . . Planilo je v srce in ga razjedlo . . . Beseda je obstala na odprtih ustnicah, pogled na razširjenih zenicah.

Telo ji je pomodril . . . Noge so se stegnile, in telo se je čudnostrašno razširilo . . . Oči so se dvignile iz lobanje, razširile so se v toliki meri, da so izpolnile jame v glavi in gledale kakor dvoje reflektorjev v Ivana . . . Zobje so se stiskali za široko razmaknjenimi ustnicami . . .

Stekel je k vratom. Pribit je obstal ob vratih, naslonjen s hrbtom ob zid. Svoji roki pa je stegnil proti štedilniku, kajti njeno telo je raslo, širilo se je . . . zavzelo je že vso kuhinjo, in njene oči, dvoje gorečih reflektorjev, so se zajedale v njegove možgane:

"Mož . . . glej v Karpate!"

Gledal je, videl je tisto nepopisno noč groze, ko so se umikali Rusi čez Karpate. V neznan vasi je bilo, kjer so obedovali ob desetih zvečer. Stali so ob ognju, in nikjer ni bilo videti žive duše, razen vojakov. Imeli pa so samo kavine konzerve, in zato je predložil on, Ivan, črni hudič imenovan, da naj izropajo hišo za hišo, da naj vzamejo devojko za devojko, ženo za ženo. In res: vrata so padla, hrami so bili na stežaj odprti in izropani. Vodka je tekla, kakor voda, da so bili vsi pijani. Divje kosaške pesmi so pretresale mirno naselbino

"Kje pa so devojke, in žene kje," je vprašal tedaj on. Ni jih bilo nikjer, in vsi drug za drugim so povpraševali:

"Kje pa so devojke, in žene kje?"

Razšli so se po vasi in ni je bilo hiše, kamor niso vdrli. Smejali so se častniki in vojaki.

"Najlepšo dobim jaz," je dejal lep, visok praporščak.

"Meni najlepšo," je ponavljal in streljal s pištolo v zrak.

(Dalje prihodnjič.)

Agrarno vprašanje v Rusiji.

Kongres ruske komunistične stranke, ki je bil končan dne 1. junija, se je obširno bavil tudi z agrarnim problemom. V ruski komunistični stranki, ki ima 600,000 članov, je samo 26% kmetov, dasi tvorijo slednji ogromno večino prebivalstva. Gospodarsko življenje sovjetske Rusije odvisi sedaj v največji meri od kmetov. Rusija še ni industrialna država, kakor je npr. Nemčija, Anglija, Belgija ali Zedinjene države, ampak pretežno agrarna dežela. Ruska vlada se mnogo trudi pridobiti kmete za novi režim. Toda ruski mužik je kulturno zaostal, in v gospodarskem oziru je starokopiten. Sovjetska vlada se trudi povzdigniti kmetijstvo na način, da ne bo ustvarila mogočnega srednega sloja med samostojnimi kmečkimi posestniki. Stori-la je kolikor je največ mogla za odpravo nepismenosti med kmeti.

Imenovani kongres je zaključil, da se med kmeti ne sme več voditi protiverska propaganda na način, ki bi jih še bolj potisnil religiji v naročje. Komunistična omladina je s protiverskimi demonstracijami naredila svoji stvari več škode kot koristi. Mesto fanatične propagande se bo med kmečkim ljudstvom pospeševalo vzgojevalno delo, ki edino more prinesiti trajne uspehe.

Drugo sredstvo, s katerim bo kmete mogoče zblížati in sprijazniti z delavci v mestih in s sedanjim režimom sploh, je, da se jih oskrbi z zadostnimi potrebščinami po takih cenah, ki jih kmetje s sedanjimi dohodki zmorejó. Tudi v tem oziru daje kongres vladi obširna navodila.

Zagovorniki svobodne privatne trgovine so na kongresu propadli. Priporočali so, da naj se v interesu ekonomske obnove Rusije privatno trgovino in obrt ne zatira, ampak naj se ji da v gotovih omejitvah priložnosti za razvijanje. Večina je naglašala, da bi se na ta način v Rusiji ustvaril mogočen srednji razred, ki bi, če se nevarnosti pravočasno ne prepreči, dobil možnost s pomočjo kmetov potisniti Rusijo med buržvazne države.

Kongres se ni izrekel za popolno odpravo privatne trgovine in obrti, ampak za restrikcije, ki bi jo držale pod strogo kontrolo in ji potom davkov onemogočile grabiti bogastva v privatne roke. Ti zaključki pomenijo korak nazaj od Leninove nove ekonomske politike radi prej navedenih razlogov.

Kongres se je pečal tudi z rusko armado in izdal apel na rusko ljudstvo za prostovoljne prispevke, s katerimi bi si armada nabavila večje število eroplanov, da se izpopolni tudi v tem oziru.

V. kongres komunistične internacionale prične z zasedanjem dne 15. junija v Moskvi.

Socialistična stranka in akcije za ustanovitev skupne delavske in farmerske stranke.

(Izčrpek predavanja sod. F. Zajca v klubu št. 1 dne 9. maja 1924.)

Na prihodnjem zboru J. S. Z., ki se bo vršil meseca julija, bomo razpravljali o mnogih za delavsko gibanje važnih rečeh in ravno tako važnih tudi za Jugoslovansko socialistično zvezo.

Dnevni red zбора je bil objavljen v 869. številu Proletarca. Propagandistično delo naše organizacije bo treba pojačati. Sprejeli bomo načrt, ki bo imel za cilj, da prideta J. S. Z. in Proletarec do lastnega doma.

Zbor bo razpravljajal o akcijah, ki jih bo treba zavzeti v največji meri za varovanje tujerodcev pred šikanirajočim "amerikanizmom", ki je v tem slučaju amerikanizem samo v provociranju in zastopavljanju tujerodnega delavstva.

Važno bo poročilo Prosvetnega odseka J. S. Z. Na polju prosvetnega dela imamo velike naloge, ki jih bo mogoče izvrševati v zadovoljivem obsegu le, ako bomo imeli dovolj delavcev in dovolj sredstev. Kar smo izvršili do sedaj, je mnogo, toda še zmerom veliko premalo.

6. točka dnevnega reda "Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah" mora dobiti na zboru vso mogočo pozornost. Socialisti morajo biti ne samo agitatorji ampak tudi učitelji, in izobraževati morajo delavstvo tam, kjer se nahaja.

Ene stvar, ki bega mnoge naše sodruge, člane unij in pristaše drugih delavskih političnih struj, je gibanje za ustanovitev federativne stranke ameriškega delavstva in malih farmerjev. To gibanje namreč ni enotno. Na čelu mu stojé razni faktorji s križajočimi se nazori. Veliko vlogo pa igra pri tem tudi tekma za kontrolo nove stranke, če se in kadar se ustanovi.

Da se izognemo čim največ mogoče konfuziji, je potrebno, da posebno aktivni člani zasledujejo vsa ta gibanja, kajti le tako bodo o njih poučeni in jih tolmačili članstvu na sejah soc. organizacij, unij itd.

Preglejmo najprvo stranke in druge skupine, ki pridejo v poštev v današnjem delavskem gibanju v Zed. državah.

Socialistična stranka je bila dolga leta edina pomembna predstavica ameriškega politično organiziranega delavstva. Taka kot je, je bila ustanovljena, oziroma reorganizirana l. 1901, torej pred 23. leti.

Leta 1912 je imela 118.045 članov, največ v svoji zgodovini. Pri zadnjih predsedniških volitvah (l. 1920) je dobila 915.302 glasov, tudi največ od kar se udeležuje volilnih bojev.

Sledeče številke pokazujejo stanje socialističnih glasov in članstva socialistične stranke po njeni reorganizaciji:

Leto	Glasov (preds. volitve)	Število članstva
1900	87,814	10,000
1904	402,283	20,763
1908	420,713	41,751
1912	897,011	118,045
1916	590,294	83,284
1920	915,302	26,766

Število glasov, oddanih socialističnim kandidatom, je bilo navadno vselej večje kakor pa ga izkazuje u-

radna statistika. Socialistična stranka ni imela nikdar dovolj močne organizacije, razporedjene po vseh krajih Zedinjenih držav, in nikoli dovolj gmotnih sredstev, da bi mogla kontrolirati štetje glasov po vseh voliščih v državi.

Razkoli, ki so sledili v letih po vojni, so članstvo socialistične stranke še bolj zmanjšali. L. 1923 pa je pričela zopet napredovati v članstvu, ki je doseglo sedaj število 15.000.

K socialistični stranki pripadajo sledeče narodnostne federacije: Finska, jugoslovanska, italijanska, nemška, židovska, češka in litvinska. Vse te imajo svoja glasila: dnevnike, tednike in mesečnike.

Socialistična stranka ima šestnajst političnih listov tiskanih v angleščini in nekaj revij. Razun teh agitira za socialistično stranko precej takih listov, ki niso last in pod kontrolo strankinih organizacij, n. pr. nekatera unijska glasila.

Tekom zadnjih dvajset let je izšlo v založbi ameriških socialističnih organizacij ogromno število brošur in knjig. S pomočjo strankinega časopisja, knjig, brošur in pamfletov se je ameriško delavstvo poučevalo o socializmu. Skoro vsi voditelji raznih radikalnih in progresivnih gibanj, ki so se pojavila med vojno in po vojni, so bili vzgojeni v socialistični stranki.

Najjačje organizacije ima danes socialistična stranka v sledečih državah: New York, Wisconsin, Massachusetts, Pennsylvania, Illinois, California, Ohio in New Jersey. Državne organizacije ima v sledečih državah: Arkansas, California, Connecticut, District of Columbia, Illinois, Indiana, Kansas, Kentucky, Maryland, Michigan, Missouri, New Jersey, New York, Oklahoma, Ohio, Pennsylvania, Texas, West Virginia in Wisconsin, skupaj 19. Snujejo pa se v Montani, Washingtonu, Coloradi in Idahi. Ene izmed teh so jake in močan faktor v politiki, druge so radi pomanjkanja aktivnega članstva šibke.

V ostalih državah je stranka razdeljena v distriktne organizacije, kot: Central States, New England States, Northwestern States, Rocky Mountain States, Southern States, skupaj pet.

Y. P. S. L. (Socialistična mladinska liga) je del socialistične stranke. Njeno glasilo je mesečni "Free Youth". Po razkolu l. 1919 je skoro razpadla. L. 1921 se je reorganizirala in imela od tedaj dve konvenciji. Koncem prošlega leta je imela tisoč dobrostoječih članov, kar znači od reorganizacije naprej zelo velik napredek v članstvu. Svojo propagando vrši največ med mladino.

Socialistična stranka je kljub velikim krizam tekom zadnjih let ostala najjačja delavska politična stranka v Zedinjenih državah. Izmed vseh drugih ima ona za politično in vzgojevalno delo najboljšo organizacijo. Kjer so se druge delavske organizacije skušale z njo pri volitvah, so ostale daleč zadaj, večinoma pa niso bile niti v stanju postaviti svojih kandidatov.

Izjema je Minnesota, kjer vodi politično akcijo minnesotska farmerska delavska stranka.

(Dalje prihodnjtč.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Pripravimo se za šesto konferenco klubov J. S. Z. v Pennsylvaniji.

V nedeljo dne 22. junija se bo vršila na Avelli VI. konferenca socialističnih klubov in društev Izobraževalne akcije J. S. Z. v zapadni Pennsylvaniji.

To bo ena izmed najvažnejših konferenc, ker se bo vršila pred V. redno konvencijo J. S. Z., katere prične zborovati dne 11. julija v Clevelandu.

Provizorični dnevni red konference, ki bo dan zastopnikom v razmotrivanje in potem na glasovanje, je sledeči:

1. Otvoritev konference po tajniku.
2. Volitve predsednika.
3. Volitve zapisnikarja.
4. Poročilo tajnika Konference in poročilo pomožnega tajnika.
5. Poročila zastopnikov o aktivnosti klubov.
6. Razprava o agitaciji za pojačanje J. S. Z.
7. Razprava o agitaciji za razširjenje "Proletarca".
8. Razprava o agitaciji za razširjenje Izobraževalne akcije J. S. Z. med našimi podpornimi društvi.
9. Diskuzija o dnevnem redu V. konvencije JSZ.
10. Volitve potrebnih odbornikov.
11. Razno (sklepanje o sedežu prihodnje konference itd.)
12. Razpust konference.

Socialistični klubi in društva Izobraževalne akcije naj skrbijo, da bodo gotovo zastopana na tej konferenci. V načrtu je, da bo ta konferenca izvolila dva bratska delegata, ki bosta zastopala klube in društva Izobraževalne akcije na V. rednem zboru JSZ.

Naprej za našo Jugoslovansko socialistično zvezo in socialistično stranko!

Naprej v agitaciji za "Proletarca" in za druge socialistične liste!

John Jereb, tajnik Konference.

Sodrugom v Pennsylvaniji.

Znana guvernica Lena Morrow Lewis se nahaja v tem delu Pennsylvanije na agitacijski turi za socialistično stranko. Meseca junija se bo mudila v Westmoreland okraju. Klubi, ki žele, da nastopi v njih sredi, naj aranžirajo shode in poskrbe za agitacijo. Ne prezrimo nobene priložnosti za našo propagando. Stopite v stike s tajnikom državne organizacije ali pa s tajniki okrajnih organizacij.

Agitirajte za "Proletarca" in naša angleška glasila. To je eno izmed najvažnejših naših nalog. Delavci bodo poznali socializem, naše gibanje in nazore raznih struj, ako bodo čitali liste, ki jim slikajo razmere v pravi luči.

Naprej za socializem!

Anton Zornik.

Eksplozije in brezposelnost—dividende premogarjev.

GLENCOE, O. — Za premogarje so nastali slabi časi. Nič več nam ne očitajo "visokih" plač. Dve tretjine premogovnikov v vzhodnem Ohio je ustavilo obrat, eni že zadnjo jesen. Kjer se še obratuje, so pa nezgode na dnevnem redu. Izkoriščevalci imajo žetev. Dividende v denarju so njihove, naše so zapopadene v brezposelnosti, krvi in mizeriji.

Dne 28. aprila se je dogodila v rovu Benwood v bližini Wheelinga, W. Va., velika eksplozija, ki je zahtevala nad 150 žrtev — natančnega števila najbrž nikoli ne bo mogoče dognati in kompanijam to tudi ni potrebno . . .

Ker so slovenski listi o tej katastrofi bolj na kratko poročali, bom jaz skušal podati nekaj več slike.

Premogovnik, v katerem se je dogodila razstrelba, je last Wheeling Steel kompanije. V njemu je dne 28. aprila izgubilo življenje okoli sto šestdeset ljudi. Rov je neunijski. Razteza se na pet milj dolžine. Obratoval je dan in noč ker je oskrboval jeklarne omenjene družbe s premogom. V njemu so bili vposljeni večinoma tujerodci, kot Slovaki, Hrvati, Madžari in Italijani. Delo si dobil, ako si ga kupil! V soboto pred eksplozijo je neki Italijan ponujal bosu \$10, ako mu da delo. Bos je zahteval \$25 in mu dejal, da lahko že v ponedeljek začne z delom. Italijan je ves obupan odgovoril, da ne premore tolikšne vsote. Sreča zanj, da je ni imel! Mogoče si bo s časoma prihranil kak dvajsetak ali dva in si "kupil" boljše, bolj varno delo!

Krivda za eksplozijo odpade na družbo, ne glede, kakšni so, oziroma bodo izrekli tistih, ki preiskujejo vzroke takih katastrof. V posameznih delih rova se je že prej večkrat pripetila manjša eksplozija in opalila tega ali onega premogarja. Družba se za to ni menila. Bi bilo škoda profitov, kajti če se bi zanimala za varnost svojih ljudi, bi to pomenilo zgubo časa. Dokler so delavci pripravljani kupovati službe, čemu bi jih varovala!

Prezračevalne naprave so bile slabe. Ventil za prezračevanje rova je v nedeljo, dan pred eksplozijo, stal; tako se je nabralo v prostorih do pondeljka polno plina. V ponedeljek 28. aprila je deževalo, in težka atmosfera je vplivala, da se rovi niso mogli prezračiti.

Kadar zapazijo premogarji unijskih rovov, da jim preti nesreča, pozovejo inspektorja predno prično z delom. Ta ima nalogo preiskati, da-li je rov dovolj prezračen. V neunijskih rovih ni tako. Vhodi so obgrajeni in zastraženi. Delavci morajo molčati in garati za vsako ceno. Ako komu kaj ne ugaja, ima priložnost iti po svoje cente in jo pobrati drugam. Pa še pri tem mu delajo ovire.

V ponedeljek 28. aprila je Benwood doživel svojo katastrofo. Eksplozija je pokončala vse, kar je bilo živega v rovih. In potem jok, histerija, beganje ljudi, tekanje kompanijskih biričev in bšov zaposleni s pripravami, s katerimi se skuša zvrniti krivdo na kake druge rame. Sicer pa, ubiti so bili tujerodci, materijal, katerega ni škoda. Na milijone jih je v Evropi, ki bi radi vzeli mesta ubitih, pa tudi tukaj jih je dosti . . .

Sto trideset so jih dobili ven, kakih trideset jih

je še notri. Pravijo, da vseh ne bodo nikoli dobili na površje, ker je rudnik preveč razdejan. Spraviti rove v red bi zahtevalo preveč stroškov, kar se kompaniji ne izplača. Saj je premoga drugje dovolj!

Videl sem nekaj mrtvacev, ko so jih nosili iz rova. Bili so razmesarjeni, nosovi in ušesa so jim bili odžgani. Včeraj še živi premogarji, vsaki s svojim imenom, danes trupla, ki jih je nemogoče spoznati. Vse prebivalstvo je kakor prepojeno z grozo. Otročički, vdove, pa dobri ljudje, ki so jim prihiteli na pomoč. Vse je tako nekako svečano, grozno, resno. Tu pa fam vidiš kekega časnikarskega poročevalca, ki kaj zapisuje. Pri vseh se obračajo uradniki kompanije. Tak je bil pondeljek, torek, sreda. Pa se počasi ne vse pozabi...

Rešil se ni nihče, razun štirje Hrvatje, ki so vso noč igrali karte, da v pondeljek niso šli na delo, in dva Slovaka, ki sta šla dan prej v Pittsburgh, pa sta se zamudila toliko, da nista prišla ob pravem času v — grob.

Ubiti so večinoma pripadniki katoliške veroizpovedi. Benwoodski katoliški župnik je imel obilo posla in tudi precej — žetve! Tudi pogrebnikom se ni bilo treba pritoževati.

Tako je zaključeno najnovejše poglavje nesreč, ki se dogajajo v rovih. Sedaj čakamo, kje se prične novo. V malem pa se dogajajo neprestano.

V jeseni bomo volili. Delavci, ki hočejo, vedoma ali nevedoma, živeti v razmerah kakršne so, bodo glasovali kakor vsako leto — za svoje bose in pijavke. Če bodo pametni, se bodo malo podrgnili po čelu in premišljevali, če se bi dalo razmere kako izboljšati.

Socialistična stranka je zagovornica sistema, v katerem bo delavec priznan za najkoristnejšega člana družbe. Ta bo morala skrbeti za njegovo varnost. Delal bo zase in s tem v dobrobit splošnosti. Družabna uredba bo kolektivna. Če bi delavci poznali socializem tako kot ga ne poznajo, bi mi imeli že večino. Torej jih je treba učiti, da ga bodo spoznali in postali njegovi pristaši.

Zelo veliko škodo povzročajo taki vzgoji ljudje, ki begajo delavstvo. Med vsemi narodi imamo take stvore. Najslabši so tisti, ki se mu hlinijo ali pa se celo proglašajo za edino pravoverne preroke in vodnike. Tudi med ameriškim slovenskim delavstvom je nekaj takih ljudi. Njihovo glasilo je list, ki izhaja v Wisconsinu. Če bi hoteli, bi delavstvu lahko v resnici pomagali, da bi se hitreje učili in organizirali. S svojo taktiko pa ga odvrtačajo od resnega dela in od organizacije. To ni prav.

Drugi, ki odvrtačajo delavstvo od prave poti, so klerikalni agitatorji. Kar je slovenskih, imajo svoje glavno glasilo v Chicagi. S tem, da napadajo vse prave delavske voditelje in organizacije, služijo kapitalizmu.

Če ste v resnici prijatelji delavstva, obrnite svoja kopja proti kapitalizmu in pomagajte graditi organizacijo delavstva, katere cilj je strmovglaviti kapitalizem in ga nadomestiti s socialistično gospodarsko uredbo. Če pa niste, tedaj boste napadali naprej in kapitalizmu to ne bo škodovalo . . .

Nace Žlemberger.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vseako tretjo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Odgovor na izzivanja.

HENDERSONVILLE, PA. — V 21. številu "D. S." z dne 22. maja me Jernej Hafner poziva, naj mu dokazem da je za časa svetovne vojne dajal državnim detektivom pojasnila o naših rojakih, ki so bili pri volji kupiti liberty bonde.

Jernej nas je hotel oni večer na shodu v Lawrenceu "zmerjati" in nam očital patriotično delovanje med vojno, češ da smo bili aktivni za JRZ.

To in nič drugega me je napotilo, da sem Ti na shodu povedal, da Ti nimaš pravico metati kamenja na nikogar radi takega delovanja. Bil si takrat še med tistimi, ki so nosili podobe svetnikov in svetnic okoli vratu.

Stvar je sledeča:

Jaz sem bil oni čas tajnik tukajšnje organizacije JRZ. in moja naloga je bila dobiti dvorano na Burdine, kjer se je imela vršiti druga konferenca. Prišel sem na Burdine eno nedeljo zjutraj po opravkih kot tajnik in vas nekaj dobil v dvorani. Kmalu za nami je prišel detektiv okrajnih oblasti — gotovo ga poznaš — v spremstvu še ene druge osebe. Vsi smo bili skupaj v pivnici. Ti, Jernej, si se razgovarjal z njima. Pokazal si jima imenik tamkajšnjih članov in pojasnjeval, koliko so kupili liberty bondov in "war saving" znamk. Pripovedoval si jima, da so tam dobri ljudje ter jih takorekoč opravičeval, češ, če je kje lojalnost je tam gotovo.

Jaz ti tega nisem štel v greh. Bili so pač taki časi in v vojni histeriji se ljudem marsikaj oprostijo. Kadar te sme vsakdo provocirati in te vreči v zapor ako te te osumi nelojalnosti, je razumljivo, da se marsikdo obleče v patriotično haljo, tudi če morda ne misli kot govori. Tistega tvojega dejanja ne bi omenjal, ako ne bi nastopal tako naduto in se postavljaj na nekako sodno tribuno, češ, kaj boste vi, cestninarji! Ker pa mi je farizejstvo zoperno, sem Ti povedal to kar omenjam tukaj in nič drugega. To je pribita resnica, ne glede kako kričiš in pozivaš.

V tistem pozivu omenjaš, da te hočem diskreditirati pred članstvom SNPJ. in tako škodovati tvoji kandidaturi v gl. odbor SNPJ.

Jaz nimam na političnih shodih svojih misli pri kandidatih v gl. odbor kake podporne organizacije, kakor jih imaš Ti. To, kar meni očitaš, delaš sam, kajti tvoj poziv je toliko prozoren, da lahko vsakdo razvidi, da si si prišel na shod delati reklamo kot kandidat in da se v omenjenem listu razglašaj in oglašaj kot kandidat.

Praviš, da nam je na tem, da bi Ti ne bil izvoljen. Motiš se! Tvoja trditev, da ti hočejo takozvani socialisti preprečiti dobiti naziv "glavni odbornik", ni prav nič v sorodu z resnico. Jernej, ali si kje čul, da sem jaz ali kdo drugi direktno ali indirektno omenjal tvojo kandidaturo? Pomisli malo in potem — z obtožbo na dan! Preglej pravila in točko, tikajoča se volitve v gl. odbor na podlagi kot se vrše sedaj. Je zelo stroga, in če imaš dokaze, boš imel lahko delo. Torej ne pomišljaj! Namigavanje je — reklama in to si delaš Ti. Le, da Ti ne bo šlo tako gladko. Če bi Ti verjel, kar trdiš, bi se obrnil drugam, tja kamor spadataj obtožbe — ne pa priobčeval svojih "pozivov" tjavendan.

Kar se tiče tvoje groznje, da me boš v javnosti smatral za lažnjivca in obrekovalca, — prosta Ti pot! Kdor je značajan in kaj da na poštenje, se ne bo zatekal k lažem v boju z osebami, katerih ne mara ali se z njimi ne strinja. Kdor ni, ne pozna razlike med

lažjo in resnico ampak samo gnjev. Resnica pa je vendar resnica.

Vidiš, na tistem shodu so bili razun naju tudi drugi in vedo kaj se je govorilo. Ako se boš kregal z resnico, Ti ne bodo verjeli. Ne zaobračaj stvari tako kot ni bila in ne ljuti se, češ, da te hoče kdo diskreditirati, ker ne mara, da bi Ti prišel v kakšen gl. odbor. Na svoja izzivanja na shodu si dobil nekoliko odgovora, pa ne zato, da se te "diskreditira".

John Terčelj.

Klub št. 27 o akciji za ustanovitev konferen- ce klubov JSZ. v Ohiju.

CLEVELAND, O. — Sodrug Jacob Kotar, tajnik kluba v Warrenu, O., priporoča tesnejše sodelovanje klubov JSZ. v državi Ohio. Njegovo mnenje je, naj bi od časa do časa imeli skupne konference, kot naprimer klubi JSZ. v Pennsylvaniji.

Klub št. 27 v Clevelandu je razmotrival o tej sugestiji in prišel do zaključka, da letos ni ugoden čas za konferenco.

V Ohiju imamo volitve za governerja in v druge državne urade, v katere je postavila socialistična stranka svoje kandidate. V tem mestu se bo vršila konvencija socialistične stranke, istotako tudi V. redni zbor J. S. Z. Naš klub je z volilno kampanjo in z raznimi posli, ki spadajo v tem kraju v njegovo področje, zelo zaposlen.

Kar se tiče konferenc, bo o njih lahko razpravljaj zbor JSZ. Kampanjsko in agitacijsko delo bomo tudi imeli na dnevnem redu zbora.

Stvar naj se torej po našem mnenju za nekaj časa opusti, ker smo zaposleni z volilno kampanjo in drugim agitacijskim delom.

J. Krebelj, tajnik.

Akcija za narodni dom v Clintonu, Ind.

CLINTON, IND. — Tukajšnji socialistični klub št. 41, JSZ., je pričel z akcijo za gradnjo Narodnega doma, in sicer takega, ki bo v resnici last jugoslovanskega delavskega ljudstva — vseh tistih, ki se bodo za to idejo zavzeli, in tistih, ki nas bodo nasledili.

Dvorano, ki bi odgovarjala našim potrebam, nujno potrebujemo. V interesu vseh je, da delamo za dosego tega cilja. Tak Dom bo služil nam in pozneje našim potomcem, ki bodo gotovo znali ceniti našo požrtvovalnost.

Ker je Dom splošna potreba naše kolonije, bo ta ideja brezdvomno našla odobravanje in sodelovanje pri vseh, ki jim je za napredek.

Klubova majska prireditve je kljub mizernim delavskim razmeram tudi gmotno povoljno izpadla. Klub je sklenil iz svoje blagajne položiti v posebni stavbinski fond \$150.00 kot prvi prispevek za Dom. S tem je delo začeto in vztrajati hočemo toliko časa, da dosežemo cilj, čim prej toliko bolje. V ta namen je klub sklenil prirediti v prihodnji sezoni šest dramskih predstav, ki se bodo vršile na sledeče dneve: 11. oktobra, 27. novembra in 31. decembra t. l.; 12. februarja, 1. aprila, in 1. maja prihodnje leto. Vsa bratska društva tu in v okolici prosimo, naj vpoštevajo to naznanilo. Če pa kako tukajšnje ali okoliško društvo želi katerega označenih dni za svojo prireditve, naj to našemu klubu sporoči, ker ne želimo, da bi radi tega prišlo pozneje do morebitnega nesporazuma. Naša volja je kooperirati z vsemi društvi in klubi v prid

skupnih interesov in vse kar želimo od njih je sodelovanje pri akciji, ki bo nam vsem v korist.

Naš klub št. 41 priredi v nedeljo 15. junija domačo zabavo (piknik) pri rojaku Andy Krapeshu. Na programu bodo igre, šaljive točke, imeli bomo domačo slovensko godbo, kar pa se tiče postrežbe, bo vse najboljše preskrbljeno.

Namen te prireditve v glavnem je, da pridemo sodrugi in somišljeniki skupaj v čim večjem številu ter se pogovorimo o našem delu, da razpravljamo o razrednem boju, o agitaciji in naših načrtih za bodoče delo. In pri tem želimo privabiti v naš krog tudi one, ki dvomeč stoje ob strani, to je, izven organizacije. Dokazati jim hočemo, da se v skupnosti in slogi doseže vse, kar posameznik kot tak nikdar ne more.

Na to prireditve vabimo vse, kajti vršila se bo v interesu našega organiziranega gibanja. Udeležite se je vsi, kajti namenjena je vam vsem. Ne pridemo skupaj samo radi zabave, ampak da se zblizujemo drug z drugim in da se trdnejše sklenemo v boju proti elementu, ki izkorišča in ponižuje delavski razred.

Sedanje mizerne razmere nas glasno kličejo na plan in nam dovolj jasno slikajo krivičnost obstoječe uredbe.

Združujmo se v socialistični stranki, ki v resnici stoji na braniku pravic delavskega ljudstva.

Naprej v boju za naše ideale in odpravo svetovnega zla!

Na svidenje dne 15. junija!

Christina Omahne.

Aktivnosti kluba št. 118 v Canonsburgu, Pa.

CANONSBURG, PA. — Kot znano, se je prošlo leto klub št. 118 v Canonsburgu reorganiziral. Ko se je vršila agitacija za obnovo socialističnega kluba, so eni zmajevali ter pripovedovali, da je canonsburška naselbina že dvakrat imela socialistični klub, pa je obakrat zaspal, nekateri pa so celo trdili, da je umrl.

Klub št. 118 ni nikoli popolnoma "spal". Če ni bilo organiziranih aktivnosti, so se v Canonsburgu vedno dobili ljudje, ki so agitirali za širjenje socialističnih idej in za razširjenje "Proletarca".

Klub št. 118 je aktiven. Sodrugi delajo za stvar še z večjim veseljem kot kedaj poprej. Našim nasprotnikom to ne ugaja. Če klub ni bil aktiven, jim ni bilo prav, češ, nikamor ne morejo. Ako je aktiven, jim pa tudi ne ugaja. Naš namen je delati naprej za socializem in vzgojo delavskega ljudstva. Na nasprotnike se nismo in se ne bomo ozirali.

Dne 4. maja je imel naš klub velik shod, kot je bilo v Proletarcu že poročano. Udeležba je bila mnogobrojna. Ljudje so bili zelo zadovoljni in rekli, da so veseli aktivnega dela, ki ga vrši klub. Po shodu so drug drugemu pripovedovali, da bi take govornike še radi slišali.

Sedaj je naš klub ustanovil svoj pevski odsek, in kakor izgleda, bomo imeli v doglednem času zelo dober pevski zbor.

Tudi smo na delu za ustanovitev dramatičnega odseka. Ako ne bo posebno težkih ovir, bomo v nekaj mesecih beležili že lepe uspehe tudi na polju kulturnega dela.

Aktivnih sodrugov je človek vesel, kajti le z ljudmi, ki so vztrajni in voljni delati, je mogoče iti po poti napredka v resnici naprej.

John Jereb.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec april 1924

Književni vestnik.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Y. P. S. L.	Prejemki	Gl. stanu stranke	Drž. in okr. org.	Y. P. S. L.	Konv. fond J. S. Z.
Illinois:								
Springfield	7	4	5	\$ 3.50				\$1.10
Waukegan	8			3.10				.80
Chicago št. 1.	60		1	18.00				4.70
Chicago št. 20.	15	15		9.75	\$13.88	\$11.10	\$ 2.75	3.00
Indiana:								
Universal	13			3.90				
Clinton	15	4	10	6.95	4.38	3.50	2.50	2.20
Kans.: Gross	2	6		2.70	1.00	.80		.95
Mich.: Detroit	30			9.00	3.75	3.00		3.90
Ohio:								
Cleveland	60			18.00				9.00
Girard	20			6.00				
Warren		5		1.75				
Glencoe	7	1		2.45	11.62	9.30		.80
Pennsylvania:								
Hermine	15	7		6.95				2.20
Forest City	5	4		2.90				.90
Harwick	12			3.60				1.20
Homer City								1.80
Slovan	5	8	6	4.30				1.30
Canonsburg	29			8.70				2.30
Avella	9	3	5	4.45				1.40
Lawrence	23	23		7.60				2.30
Meadowlands	7	1	5	2.45				1.00
Library	7	4		3.50				1.10
Moon Run	34		5	10.20				3.40
Lloydell	11	4	5	4.70				1.90
Southview	27			8.10				2.70
Verona	12			3.60				1.00
Bon-Air	5	3		2.55				.80
Cliff Mine	20	10	5	9.50				1.80
Renton	14	4	5	5.60				1.90
West Newton	8	2		3.10	37.12	29.70	9.00	1.00
West Virginia:								
Meriden	13	2		4.60				1.40
Purglove					1.88	1.50		2.20
Wash.: Cle Elum	17	6	5	7.20	2.87	2.30	1.25	
Wash.: Sheboygan								1.00
Clani at large								.60
Skupaj	510	102	62	188.70	76.50	61.20	15.20	62.55
Znamk na roki 1. aprila				225	207	127		216
Prejeli iz gl. stana				500	200			
Skupaj				725	407	127		216
Razpečanih tekom meseca				510	102			62
Na rokah dne 1. maja				215	305	127		154
Članov prijavljenih v aprilu								714

Agitacija za razširjenje
"Proletarca".

Na agitaciji za "Proletarca" po Pennsylvaniji in Ohiju se nahaja sod. Chas. Pogorelec, ki je s sodelovanjem sodrugov in somišljenikov dosegel že lepe uspehe. Radi obilice dela, ki ga čaka v uradu, bo moral s potovalno turo prestati v sredi tega meseca. Na naše zastopnike v obeh državah, kakor tudi drugod, apeliramo, naj v tem za naše gibanje velevažnem letu napno vse sile, da se glasilo jugoslovanskega socialističnega delavstva čim bolj razširi.

Na agitacijo za "Proletarca" je odšla v Detroit in v druge kraje po Michiganu sodruginja Frances A. Tauchar. Od tam bo šla na agitacijo v naselbine po Illinoisu, in kolikor ji bo dopuščal čas, tudi v nekatere naselbine po Indiani.

Sodrug in somišljeniki, sodelujte z našimi agitatorji in agitatoricami kolikor največ mogoče. Bodimo vsi, vsaki po svojih močeh, agitatorji za razširjenje "Proletarca".

Kdor zna klečplaziti, pride včasih dalj kakor človek z moško hojo. Toda človek z moško hojo ne menja s klečplazcem. Počuti se, da bi najrajše pljunil nanj.

DOM in SVET, 2. številka tega letnika, vsebuje med drugim, več zanimivih razprav o gledališču, kot "Kako igralec-umetnik ustvarja" (Marija Vera), "Opombe k notranji režiji" (Fr. Lipah), "O sceničnem ozračju" (O. Šest), "O gledališču v bodočnosti" (Silvester Škerl), "Gledališče in Film" (Stane Melihar), "I lutkovnem gledališču" (Miran Jarc), "Za uvod nekaj o bistvu" (France Koblar). Vsebuje tudi več slik raznih slovitih gledališč v Evropi, prizore iz Shakespearejevih dram, vprizorjenih v ljubljanskem gledališču, ostali prostor pa zavzema leposlovnih del. Režiserjem slovenskih dramatičnih društev v Ameriki priporočam, da si to izdajo naroče. — C.

ČAS, majska izdaja, ima sledečo vsebino: Maj, Frank Kerže. Andrejevi, povest, Frank Kerže. Kaj veste o Rusiji. Slika iz Sumatre. Posebnost otroškega življenja. Pogovori kadilcev, A. J. Terbovec. V rosnih pomladi, J. N. Rogelj. Neumrjročnost in posmrtno življenje. Nekaj navodil za dom. Dramatika, nje vzgoja in vpliv, Frank R. Staut. — Priloga: Gospodinjki oddelek.

LABOR AGE, majska izdaja, vsebuje članke o razvoju unijskega gibanja v oblačilni industriji, izčrpnih člankov iz delavskih listov o raznih akcijah za "tretjo" stranko, ter razprave o vzgojalnem delu med unijskim delavstvom. Labor Age izhaja v New Yorku, Evening Telegram Bldg. Stane \$2 na leto.

E. V. Debs članstvu socialistične stranke.

Eugene V. Debs, ki se nahaja v sanatoriju v Elmhrstu pod oskrbo zdravnikov, je poslal potem gl. urada stranke socialističnemu časopisju članek, v katerem pravi, da obžaluje, ker ga bolezen zadržuje od aktivnega dela. Njegovo zdravstveno stanje je bilo pred par meseci zelo slabo, toda sedaj se je že precej opomogel in je upati, da bo v jeseni posegel z vso svojo energijo v volilno kampanjo.

V članku razpravlja o gibanju za združenje ameriškega delavstva na političnem polju, katerega odobrava. Naglašja pa, da mora socialistična stranka ostati tudi v bodoče to kar je bila doslej — stranka revolucionarnega ameriškega delavstva. Ako letos še ne pride do skupne stranke, bo šla socialistična stranka v boj s svojo listo kandidatov in iskala pomoči pri vsem razredno zavednem delavstvu.

Debs apelira na svoje sodruge, da naj store vse kar morejo za pojačanje svoje stranke in razširjenje njenega časopisja ter ji pomagajo z gmotnimi prispevki. Njegov članek bomo priobčili v prihodnji izdaji.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo ob 2:30 v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč."

V. REDNI ZBOR J. S. Z.

V. redni zbor J. S. Z. se bo pričel dne 11. julija v Clevelandu. Zboroval bo kake tri dni.
Provizorični dnevni red, kakor ga je sprejela eksekutiva J. S. Z., je sledeči:

Dnevni red V. zbora J. S. Z.

A.

- Otvoritev zbora po gl. tajniku J. S. Z.
- Volitev verifikacijskega odbora (za pregledanje pooblastil) — pet članov in gl. tajnik.

B.

Konstituiranje zbora.

- Pravilnik.
- Volitev predsednika in podpredsednika.
- Volitev dveh zapisnikarjev.

C.

Referati in poročila.

- Poročilo gl. tajnika o delu in stanju J. S. Z., o Izobraževalni akciji JSZ., volilni kampanji in o aktivnostih Zveze od zadnjega zbora. — Poročevalec Chas. Pogorelec.
- Poročilo sekcijjskih odborov;
  - za slovensko sekcijo poročča Frank Alesh;
  - za srbsko referent se ni določil.
- Zvezno glasilo, kampanjska in druga literatura; poročča F. Zaitz za uredništvo in Anton Slabe za upravištvo Proletarca.
- Poročilo prosvetnega odseka JSZ.
- Gibanje za ustanovitev federativne stranke ameriškega delavstva, poročča Frank Zaitz.
- Socialistična agitacija v unijah in drugih organizacijah, poročča John Terčelj.
- Ekonomsko delovanje delavskih strokovnih in političnih organizacij, poročča Anton Garden.
- Problem naseljevanja in izseljevanja ter gonja proti tujerodcem v Zd. državah, poročča Anton Slabe.
- Poročilo o načrtu za gradnjo lastnega doma za J. S. Z. in Proletarca.
- Načelna izjava in pravila, poročča odbor treh: Blaž Novak, Pogorelec in Zaitz.
- Razno (volilna kampanja in drugo).
- Razpust zbora.

IMENIK DELEGATOV.

Dosedaj so prijavili delegate za V. redni zbor J. S. Z. sledeči klubi:

Št. kluba.	Kraj.	Ime delegata.
1.	Chicago, Ill.	Joško Oven;
2.	Glencoe, O.	Anton Garden;
20.	Chicago, Ill.	Petar Kokotovich;
27.	Cleveland, O.	Joseph Jauch;
69.	Herminie, Pa.	Anton Zornik.
118.	Canonsburg, Pa.	John Jereb;
222.	Girard, O.	Anton Rus, Youngstown, O.;
232.	Barberton, O.	Anton Kukovatz.

BRATSKI DELEGATJE POSLANI OD DRUŠTEV IZOBRAŽEVALNE AKCIJE J. S. Z.

Štev. društva
1, SNPJ., Chicago, Ill.—Frank Alesh;

EKSEKUTIVA J. S. Z.

Chas. Pogorelec, tajnik J. S. Z.
Člani eksekutive: Frank Alesh, Sava Bojanovich, V. Cainkar, M. Lucich, Blaž Novak, F. S. Tauchar, Frank Zaitz.

Nadzorni odbor J. S. Z.: Philip Godina, Milan Slavich, Frank Udovich.
Urednik Proletarca, Frank Zaitz; upravnik Proletarca, Anton Slabe.

Tajniki klubov naj sporoče imena delegatov in njihovih namestnikov tajništvu J. S. Z. kakor hitro bodo izvoljeni. Društva Izobraževalne akcije J. S. Z., ki bodo zastopana na V. rednem zboru s svojimi bratskimi delegati, naj sporoče njihova imena, da jih uvrstimo v ime-

nik. — Klubi, ki radi enega ali drugega vzroka ne morejo poslati svojega delegata, naj izvolijo zastopnika izmed delegatov drugih klubov ali članov eksekutive J. S. Z. ter mu pošljejo navodila. Delegatje, oziroma zastopniki, ki reprezentirajo več klubov, imajo samo en glas. Vožnje stroške delegatov od klubov plača J. S. Z. Dnevnice plačajo klubi. — Stroške bratskih delegatov plačajo društva, katera jih pošljejo.

TAJNIŠTVO J. S. Z.

***

Rezultat glasovanja za sedež V. rednega zbora J. S. Z.

Sledeči klubi so poslali rezultat glasovanja za sedež V. rednega zbora:

Št.	kluba	Kraj	Cleveland	Milwaukee	Detroit
1.	Chicago, Ill.	.....	30	5	4
2.	Glencoe, O.	.....	9	—	—
10.	Forest City, Pa.	.....	6	1	—
20.	Chicago, Ill.	.....	10	—	—
22.	Chisholm, Minn.	.....	6	1	—
27.	Cleveland, O.	.....	31	—	—
41.	Clinton, Ind.	.....	12	—	1
47.	Springfield, Ill.	.....	4	5	—
69.	Herminie, Pa.	.....	21	—	—
114.	Detroit, Mich.	.....	14	—	1
118.	Canonsburg, Pa.	.....	14	—	—
157.	Gross, Kan.	.....	7	—	—
165.	Blanford, Ind.	.....	—	9	—
175.	Moon Run, Pa.	.....	11	—	—
181.	Lloydell, Pa.	.....	12	—	—
182.	Meadowlands, Pa.	.....	8	—	—
184.	Lawrence, Pa.	.....	9	—	—
198.	Homer City, Pa.	.....	13	—	—
204.	Cle Elum, Wash.	.....	9	—	—
213.	Carlinville, Ill.	.....	1	10	—
218.	Luzerne, Pa.	.....	3	—	—
224.	Pullman, Ill.	.....	6	—	—
225.	Avella, Pa.	.....	10	—	—
228.	Pursglove, W. Va.	.....	13	1	—
232.	Barberton, O.	.....	26	—	—
234.	Harwick, Pa.	.....	7	3	—
237.	Meriden, W. Va.	.....	5	—	—
238.	Universal, Ind.	.....	1	13	—
239.	Slovan, Pa.	.....	8	—	—
243.	Warren, O.	.....	7	2	—
	Člani At Large	.....	5	1	2
			318	51	8

Rezultat glasovanja je poslalo trideset klubov. Udeležilo se ga je 47 odstotkov članov. Dvaindvajset klubov ni glasovalo, oziroma ni poslalo rezultata glasovanja tajništvu J. S. Z. do datuma, ko smo sestavili to poročilo. Izmed članov *at large* jih ni glasovalo šest.

Sledeči klubi niso poslali rezultata: 4, La Salle, Ill.; 45, Waukegan, Ill.; 50, Virden, Ill.; 128, Nokomis, Ill.; 236, Terre Haute, Ind.; 217, Madrid, Iowa; 21, Arma, Kans.; 30, Mulberry, Kans.; 222, Girard, O.; 13, Sygan, Pa.; 32, W. Newton, Pa.; 167, South View, Pa.; 176, Wick Haven, Pa.; 190, Broughton, Pa.; 220, Bon-Air, Pa.; 230, Library, Pa.; 233, Renton, Pa.; 240, Finleyville, Pa.; 241, Verona, Pa.; 242, Cliff Mine, Pa.; 37, Milwaukee, Wis.; 235, Sheboygan, Wis.

Eni izmed teh klubov so neaktivni, toda večina so aktivni. Vsi so bili pozvani, v listu in pisмено, naj sporoče rezultat glasovanja pravočasno. Glasovnice so bile poslane vsem klubom. — *Tajništvo J. S. Z.*

Delavsko gibanje v West Virginiji in Pennsylvaniji.

Poroča Anton Zornik.

(Konec.)

Kot je bilo v "Proletarcu" že poročano, sta klub JSZ. in podružnica W. P. na Avell skupno privedla prvomajsko slavnost. Klub W. P. je sklenil imeti svojega govornika in isto so sklenili pri našem klubu. Nihče ni hotel zaostajati, kar je razumljivo; vsak klub deluje za pojačanje svoje organizacije.

Zavedno delavstvo ve, da se bo gnili kapitalistični sistem odpravil samo z organizirano močjo delavskega ljudstva. Mnogi pa prav sedaj niso na jasnem, pod kakšno organizacijo se bo prišlo bližje cilja: ali potem one, ki jo priporoča W. P., ali potem one, ki jo zagovarjajo tolikokrat prokleti "žuti" socialisti. Pri klubu W. P. so prvotno sklenili, da bo od njihove strani govoril J. Hafner. Ko so zvedeli, da bo tudi soc. klub dobil govornika, so se premislili in pozvali C. Novaka. Sporazum med obema kluboma je bil, da se govornika ne smeta kritizirati ali napadati med seboj, in ta sporazum se je na shodu in sploh ves čas, kar se naše strani tiče, tudi izvajalo. Mi ne iščemo preprirov v delavskih vrstah z ljudmi, ki pravijo, da so za boj proti kapitalistom, ako jim ni ta boj le pretveza za boj proti nam.

Udeležba ni bila nič posebnega, kakih petdeset oseb. Ob tej priliki sem se seznanil z Chas. Novakom in z njegovo "taktiko", bodisi na shodu, bodisi s "poročilom", ki ga je dal v svoj list. Kar se tiče slednjega, se moti, ako misli, da koga smeši. On je prišel v Ameriko "revolucionariti" za plačo, mi pa smo prišli sem delati.

Kaj sem govoril ne bom opisoval v podrobnostih. Naša delavska javnost me pozna in ve, da se ne žogam s frazami, ki so morda lepo doneče vsaj za nekatere, ki pa ničesar ne pomenijo. Slikati preobrate v oblakih čez noč, fantazirati, to se mi zdi otročje. Preobrat se ne dogajajo tako kakor mislijo oziroma govore neizkušeni in mogoče celo neodkritosrčni preroki. Preroki, ti so najmanj potrebni na svetu. Preobrat se vrši neprestano, kajti svet ne stoji. Vrši se v vsaki deželi po njenih razmerah in po vsem svetu v kolikor so si te razmere enake oziroma sorodne.

Bil sem zadnji na programu kot govornik. Ko sem končal, sem vprašal navzoče, če se kdo zanima za liste, bodisi v angleškem ali slovenskem jeziku, ki agitirajo za socializem, da jih lahko dobi pri meni. Dejal sem jim, da imam tudi mnogo brošur, med njimi Debsov govor v Cantonu, O., nadalje *Salaried Men, Labor and the Next War, Is Socialism Inevitable, A Nation Divided*, vse dobre brošure. Prodajal sem jih po 10c v korist našega kluba.

G. Novak me je opozoril, da se teh stvari ne izplača vsiljevati. Navzoči so bili tudi mladi fantje raznih narodnosti, katerim ne bi škodilo, ako se jih pouči o socializmu. Angleško znajo čitati. Ako ima človek poštene namene, čemu bi branil prodajati dela, ki so vredna, da jih vsakdo čita? To je literatura, ki razgaljuje kapitalistični sistem v najjasnejši luči. Pa pride zastopnik W. P. in mi brani prodajati tako literaturo! Znano mi je, da so prihajali ljudje od njegove struje celo na Debsove shode in prodajali med drugim tudi brošure, v katerih so napadali našo stranko. Delili so jim letake, istotako z napadalno vsebino zoper našo stranko, tako da je bilo Debsu dovolj in je podal izjavo, da se tega na naših shodih ne bo več dopuščalo.

Nismo pa branili nikomur prodajati brošur s protikapitalistično vsebino. Jaz se nisem oziral na Novakove "nasvete" in sem prodal kakih dvajset angleških brošur ter razdal letak "Do You Really Want Socialism?"

Po shodu je zbral g. Novak v srednjih prostorih nekoliko članov obeh klubov in jim pripovedoval, ne o kapitalizmu, ampak o — "rumenih socialistih", ki so dali umoriti Roza Luxemburg in dr. Liebknechta in napravili nešteto drugih lumparij. Izgledalo je, kot da je ves svet kar čez noč prišel pod socialistično vlado in socialisti najmanj vsake četrte ure enkrat izdajo in prodajo proletariat. Svojega sovraštva do socialistov ni mogel krotiti. Besedo je zahteval samo zase in s tem pokazal, kako razume on svobodo govora. Vse del sem se za mizo, ko sem se ga naveličal poslušati stoje, in tedaj se je zadril nad menoj, da sem "kukavica" kot da se bojim z njim debatirati, akoravno je tako hitel, da ni nikomur pustil, niti mogel do besede.

Ta g. Novak se bo moral še mnogo učiti, ako sploh ima to sposobnost. Taktika, ki jo je zavzel, ga ne bo nikamor privedla. Shodi bodo zmerom slabše obiskani in ljudje se bodo naveličali poslušati vedno zabavljanje zoper vse stranke na svetu razun na edino zveličavno, kateri danes pripada g. C. Novak, jutri pa bo šel morda h kateri drugi, kakor mnogi njegovi bivši pajdaši v starem kraju, ki so danes agitatorji "radikalne" Pašičeve stranke. Samo boj in boj, rrrrevolucija, dikkktatura — kaj bi s samimi frazami! G. Novak bo še v nebesih govoril samo o rrrr. Kri teče! Seveda teče. Mar naj se raditega navdušujemo tudi mi za klanje?

Pravi preobrat se dogajajo v glavah in z delom, konstruktivnim delom. S krrrvavo revolucijo vzameš

SLOVENSKI SOC. KLUB ŠT. 27, CLEVELAND, O.

priredi

v nedeljo 8. junija

PIKNIK

na Kastelcevi farmi
v Nottinghamu.

Na pikniku zapoje pevski zbor "Zarja" par lepih pesmi. Nastopil bo tudi govornik. Za plesalce bodo igrali tamburaši. Ker bo veliko še druge ne-omenjene zabave, uljudno vabimo občinstvo k obilni udeležbi.

ODBOR.

morda vlado in to je vse. Delo, to šele pokaže, koliko volje in sposobnosti ima nova vlada za pravi preobrat. So dežele, ki niso revne, v katerih je ljudstvo prilično šolano, kjer je industrija razvita in kjer živi delavstvo, vpoštevajoč splošne razmere po svetu, v precej ugodnih okolščinah. Mi vidimo v Angliji: Ljudstvo se vzgaja za socializem, ne da bi bilo treba napolnjevati ječe, ne da bi tekla kri. Ko se ljudstvo nauči misliti, gre naprej brez posebnih težav. G. Novak je trdil, da bo McDonald kmalo dobil breo v . . . , potem pa pride fašizem, kot v Italiji. Kdor ima količkaj znanja o mednarodnih zadevah, kdor le malo pozna zgodovino in razvoj prve in druge dežele, mi bo priznal, da se Italija ne more primerjati k Angliji. Angleškimi revolucionarjem ni bilo treba bežati v inozemstvo. Anglija ima svobodo govora in tiska. Državlanske pravice v Angliji se spoštujejo. Angleško ljudstvo je politično eno najbolj izšolanih in tudi gospodarsko je med prvimi na svetu. Beda in brezposelnost je doma tudi v Angliji in bi bila, tudi če bi se dogodil jutri preobrat po ruskem vzgledu. Prehajanje v boljšo družbo, kjer bodo imeli vsi ljudje vsega kar potrebujejo, je počasno in tega ni treba več dokazovati.

Primerjati razmere kot so bile v nazadnjaški, krvoločki carski Rusiji, kjer je bila beseda "svoboda" neznana stvar, razmeram v Angliji ali Ameriki, je največja nesmisel. Do tega priznanja je prišla tudi tretja internacionala, ko je svojim strankam v raznih deželah dovolila, da naj se ravnajo po razmerah dežele, v kateri delujejo. Preje je tako taktiko strogo obsojala, ako se še spominjate. Vse ali nič, pri tem pa delati kompromise z napol reformističnimi strujami, kako se to vjema?

Noben kmet, noben delavec se v praksi ne posluje gesla "vse ali nič". Novak rajše vzame tisto plačo na teden, ki mu jo dajo, kakor pa nič. Rajši spi na slabih postelji kakor na trdih tleh. Rajše je to, kar more dobiti, kakor pa nič. To se pravi: delavec stremi po

izboljšanju življenjskih razmer — te pa se ne izboljšajo na mah. Mar je treba to dokazovati? Rusija ima boj z buržvazijo, rusko buržvazijo! Kako to, da se po 8. letih, od kar se je izvršila revolucija, v Rusiji še vedno nahaja buržvazija? Mnogo trgovine in industrije je v njenih rokah. Kako to? Zato, ker nobena vlada, neglede kako je radikalna, ne more iztrebiti kapitalizma na mah! Tudi v Rusiji morajo ljudje dozorevati za socializem in se učiti, kaj je kolektivna proizvodnja in distribucija.

Če se spominjate, ste l. 1919 obsodili vsak minimalni program. Danes ga imate zopet na svojem praporu, ker ste videli, da ne gre drugače. In tako ste spreminjali taktike in jih spreminjate. Samo v enem oziru se niste izpremenili: v sovraštvu do socialistične stranke.

G. C. Novak pri najboljši volji ne more poznati te dežele. Je še premalo časa tukaj. Predno bo poznal ameriške razmere, se bo moral spoznati z njimi, to pa zahteva izkušenj. Želim mu srečo pri učenju in pa to, da ko se kaj nauči, da ostane v delavskem gibanju in mu pomaga.

**V nedeljo 8. junija ob 7:30 zvečer
priredi klub št. 69, J. S. Z.,
HERMINIE, PA.
VELIK SHOD,**

ki se bo vršil v Herminie Hall. Glavna govornica bo sodruginja

LENA MORROW LEWIS

iz Californije, organizatorica socialistične stranke. Agitirajte za ta shod tudi med delavci drugih narodnosti. Aranžirajte shode za sodruginjo Lewis tudi po drugih naselbinah.

SOCIALISTIČNI PIKNIK

ČIKAŠKE ORGANIZACIJE

—bo—

v nedeljo 15. junija 1924

V RIVERVIEW PARKU

—Govorniki:—

DANIEL W. HOAN, socialistični župan mesta Milwaukee, Wis., Geo. R. Kirkpatrick, Leon Krzyski in drugi.

KONCERTNE TOČKE, IGRE, PLES.

Vstopnina 30c.

Vstopnice se dobe pri tajniku kluba št. 1 v uradu "Proletarca" in pri članih in članicah kluba.

Pričetak programa ob 2. popoldne. Park odprt ob 10. dopoldne.

BREZ NASLOVA

Iskra.

Še ne dolgo nazaj je moral Ruthenberg svariti podružnice svoje stranke, naj se ne navdušujejo na vse pretege za La Folletta. Ustanavljale so "La Follette for President Clubs", to pa je za "čisto komunistično" organizacijo vendar preveč.

"Mi bomo glasovali za La Folletta in ga nominirali v St. Paulu, ampak on nam ne sme biti edini cilj," se je glasilo svarilo iz glavnega stana. Pa je prišel La Follette, napisal pismo in izjavil, da ne mara Ruthenbergove in Jernejeve pomoči. Taka blamaža!

"Dne 24. aprila so socialisti v Ljubljani priredili proslavo obletnice umorov na Zaloški cesti," piše čikaški "G. S." Kaj se pa pravi "proslava obletnice umorov . . . ?" Beseda "proslava" pomeni, da se tisti, ki "proslave" prirejajo, strinjajo, bodisi z revolucijo v Kokakoli ali pa z umori delavcev na Zaloški cesti.

Kritike o naših dramskih predstavah so zelo interesantne, posebno tiste, ki so pisane v maščevalnem razpoloženju. Eno je gotovo: med kritiki in kritikantkami ne bo nikoli "enotne fronte". Vsak "komet" jih razburi, in mesto da bi se spokorili, postanejo maščevalni.

C. Novakovič se ljuti, ker se na lawrenskem shodu ni navžil dovolj "alkoholnih duhov". Pojdi k Fišerju, ki ti bo dal recepte, ali pa k tajniku saveza, ki skrbno hrani vse naslove "butlegerjev", izključenih in neizključenih. Bratovščina pogrebcev ima pravico do pijače.

Pri poliču so sedeli gospodje, ki "vodijo" proletariat v "Re! Re! Re!" Po dolgem posvetovanju so sklenili, da predno prično z glavnim pohodom, bodo napravili dolgo izpoved. Povedali bodo, kako je bilo s tisto kupčijo, pri kateri je nekaj oseb zaslužilo nad dva tisočaka. Povedali bodo, kako so imeli težkoče s papani, ribiči in ziniči, s Franceljni in Korlni. Povedali bodo, kdo je izposloval, da je prišel v Ameriko za "vodnika" zbegani čredi nekdo, ki ga nihče nikjer ne pozna. Izpremeni ime "čez noč" in zataji svoje neslavno prejšnje ime — ah, kaj bi tisto. Če nisi nič in te nihče ne pozna, lahko spreminjaš imena. Spoved pa bo vseeno zanimiva.

Veliki ameriški magazini (revije) selijo svoje tiskarne iz New Yorka v manjše mesta, kjer je lažje ustrahovati unijo tiskarjev. V člankih so delavstvu grozno prijazni, v praksi — o to je pa druga reč! To je namreč najcenejši in najbolj dobičkonosen način za zavajanje in varanje delavcev. Tiskaj svoj list v neunijski tiskarni in izkoriščaj delavce kolikor največ moreš, v listu pa jim pripoveduj, da si njihov največji zagovornik. Neki slovenski "napredni" list je pronašel, da se taka "taktika" dobro izplača.

BLAGODEJNA MOČ HRANJENJA

Ustvarja zaupanje, neodvisnost in priliko. Mnoga velika bogastva so imela svoj začetek v skromnosti. MILJONE LJUDI HRANI — RAVNO ZA TA CILJ. Zavzemite se tudi vi tako delati in zadovoljni boste z uspehom.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste.
CHICAGO ILLINOIS

Naš INOZOMSKI ODDELEK Vam vedno najboljše postreže pri pošiljanju denarja, s prevoznimi parobrodskimi listki za in iz Evrope, izdeluje razne zaprisežene izjave in druge potrebne listine.

Varna banka za vlaganje vašega denarja.

Knjige! Knjige!

Velika izbira slovenskih in angleških knjig. Prečitajte cenik knjig in si jih naročite od Proletarca.

Največja zaloga boljših književnih del.

LOUIS KVEDER

(300 Walsh Bldg.)

434 Diamond St.,
PITTSBURGH, PA.

Isdelujem pooblastila, kupne in darovalne pogodbe, testamente in vsa v notarski posel spadajoča dela.

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDECE HISE. (Alexander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25	IGRE	
VZORI IN BOJI, črtice, vezana ..	1.50	ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana ..	.50
ZABAVNA KNJIZNICA, zbirka povesti in črtic, broširana....	.65	BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana ..	.75	ČARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana ..	.25
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno ..	1.75	DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih ..	.30
ZA SREČO, povest, broširana....	.45	GAUDEAMUS, komedija v 4 dej.	.60
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana ..	1.00	GOSPA Z MOJJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana ..	.60
ZLATARJEVO ZLATO, (Aug. Senca), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana ..	1.20	KASLIJA, drama v 3 dejanjih ..	.75
EMOTE IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE, (I. Zorec), broširana ..	.40	JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana ..	.65	MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
ZENINI NAŠ KOPENELE, (Rado Murnik), broširana ..	.30	NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana ..	.35
SLOVENSKI PISATELJI:		NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana ..	.35
FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana ..	1.25	OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana ..	2.00	ROMANTICNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana ..	.85
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan ..	1.75	ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih ..	.50
II. zv. vezan ..	1.50	SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana ..	.75
III. zv. vezan ..	1.50	UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ..	1.00
IV. zv. vezan ..	1.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UGNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	
V. zv. vezan ..	1.00	ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata ..	.20
VI. zv. vezan ..	1.00	ANGLEŠKO-SLOVENSKE BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern)..	5.00
		DEMOKRATIZEM IN ENSTVO, (Alojzija Štebi) ..	.10
PESMI IN POEZIJE.		GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Sarabon), vezana ..	1.25
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francoščine prevel I. Hribar) vezana ..	1.00	JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled ..	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba ..	.75	KATOLIKA CERKEV IN SOCIALIZEM ..	.25
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana ..	.90	KDO UNICUJE PROIZVAJALNJE V MALEM ..	.20
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba ..	.50	KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) ..	.20
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90	KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Memeč) ..	.25
POHOVSKE POTI, (Janko Glaser), broširana ..	.35	KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirc) ..	.40
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana ..	.45	MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA ČLOVEŠTVA, (Fran Drtna), vezana ..	2.00
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana ..	1.20	MLEKARSTVO, s črticami o živilnoroji s slikami ..	.75
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana ..	1.10	NALEZLJIVE BOLEZNI ..	.35
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana ..	.65	NARODNOGOSPODARSKI ESEJI ..	.35
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana ..	.50	NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana ..	.45
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana ..	.25	NAS SADAŠNJI USTAVNI POGOZAJ ..	.75
SRBSKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba ..	.50	O KONSUMNIH DRUŠTVIH ..	.10
TREVOIJE (Tone Seličkar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana ..	.75	O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana....	.40
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojeislav Mole), vezana ..	1.25	OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA ..	.50
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana....	.40	POGLED V NOVI SVET	.10
		POLITIČNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana	1.00
		POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami ..	.35
		PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI (Ivan Robida, vezana ..	1.15
		RASLINSTVO NAŠIH ALP, (F. Seidl) ..	.95
		RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar) ..	.35
		REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditaš) broširana ..	.45
		SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA, izdala SNPJ, 364 strani, vezana v platno ..	2.00
		SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Orvald), broširana ..	.50
		SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba ..	.40
		SRBSKA POETNIKA, (J. T.)..	.50
		SPRETNA KUHARIKA, broširana, \$1.00, vezana ..	1.25
		SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana ..	.50
		USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike ..	.10
		V NOVO DEZELO, (E. K.) broširana ..	.25
		VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza) ..	.25
		ŠADRUŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM ..	.10
		ZAKON BIOGENEZIJE. (J. Howard Moore, prevel I. M.) ..	1.50
		ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec) ..	.50
		ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNIH IZRAZOV, (J. Beslaj) ..	.30
		ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) ..	.25

ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1922, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA za dopisnicah, 2 za 5c. .... (Imame jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka) 10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12. 25

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4 40

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DREAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Tratniški) 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRJE LABODJE, ilustrirana revija 25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana 60

ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane 5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana 1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana 1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karsner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana 60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana 60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana 60

IOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana 1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana 2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba 1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klavnic 1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair) 1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana 60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba 1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana 60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichman), vezana 60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana 2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 2.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana 60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana 1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana 1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana 60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana 60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana 60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana 2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London) 10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese 1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore) 1.25

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno 2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota 1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana 60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana 1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošljamo poštaine prosto. Klubom in čitalnicam, pri vseh večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC
3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

NE KRAJŠAJTE SVOJEGA ŽIVLJENJA!

Nek slovit ameriški zdravnik pravi v svojem članku: "Veliko zlo jedi je pač dejstvo, da ljudje preveč jedo. Človeku se lahko oprostijo, ako krši pravila na Zahvalni dan, božič in Novo leto in mogoče še na kak drug praznik, ampak druge čase bi moral jesti zmerno, ker ravno tako zlobno je preobremeniti prebavne organe kot če bi preobložili konja. Če slabo ravnaš s konjem, ste lahko aretirani — toda kazen za preobremenitev želodca se navadno ne nalaga, ampak gotovo je, da narava kaznuje vsak prestop. Slabo zdravje in krajše življenje sta neizogibna." Če ste grešili proti tem pravilom, vzemite Trinerjevo zdravilno grenko vino, ki vam bo pomagalo odstraniti učinke vaših ekscesov. To zdravilo izčisti čreva, ne da bi jih oslabilo, pomaga prebavi in spravi ves sistem v dober red. Kot tonika za živčni sistem je Trinerjevo zdravilno grenko vino neprecenljivo, posebno če ste neravni, imate slabo kri ali nimate energije. Če bi ga slučajno vaš lekarnar ali trgovec ne imel, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvaških ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbera raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvaških rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Po tolikih letih razlaganja socialističnih nauk je še vedno milijone delavcev, ki ne vedo, kaj je socializem. Da ga bodo spoznali, je treba, da čitajo socialistične liste in knjige. Širite med njimi socialistično literaturo!